

De kaller oss ekstremister

Taler

Alfred Nilsen

Dato

30 mai 1981

Omstendigheter

Landskonferanse, Folkeaksjonen mot utbygging av Alta/Kautokeino-vassdraget

- 1 Jeg er glad for å se så mange delegater møtt frem til denne 2. Landskonferansen i
Folkeaksjonens regi, og vil først ønske alle velkommen.

- Den store oppslutningen og interessen for landskonferansen viser at FA fortsatt
5 er inntakt og klar til ny dyst. Det er imidlertid ikke bare glede forbundet med å
sammenkalle til ny konferanse. Det viser at vi fremdeles ikke har nådd vårt
endelige mål og minner oss om at vi står foran ny innsats og offer. Vi håper at
denne konferansen kan være med på å motivere oss til å stå på til vassdraget er
10 vernet. Og at samholdet mellom de forskjellige interessegrupper i denne
kampen blir styrket. For uten samarbeid mellom Naturvernere,
Samerettsforkjempere, Reindriftsutøvere, Jordbrukere og Laksefiskere vil vi
ikke lykkes.

- De fleste delegatene er vel klar over de hendelsene som har ført til den
15 situasjonen vi har i dag. Jeg skal derfor ikke gå i detaljer, men nevne en del
hendelser.

- Kampen om Alta-Kautokeino-vassdraget har allerede vart i 12 år. Det aller
meste av denne striden har vært ført med verbale og vanlige aksepterte
20 demokratiske midler. FA er derfor ung i denne sammenheng, den ble startet
først 2. juli 1979. Inntil denne tid ble motstandsarbeidet ledet og organisert av
Alta-utvalget for bevaring av Alta-Kautokeino-vassdraget. Drivkraften i dette
utvalget var Haakon Henriksen, som vi dessverre ikke har blant oss lenger. Bare
noen få dager etter landskonferansen i fjor døde Haakon, og han døde som han
25 levet, ivrig opptatt av å argumentere for bevaring av vassdraget. Ved hans
bortgang mistet vi en av hjørnesteinene i arbeidet vårt. Vi hedrer ham med 1
minutts stillhet.

30 Vi skal nå gå helt frem til 1979. Da ble anleggsarbeidet stanset på grunn av FA
sittnedaksjon med lenkegjeng i Stilla, og på grunn av Sameaksjonen i Oslo. Men
det er viktig å trekke frem: at formelle feil fra utbyggernes side, feil som var så
grove at de faktisk begikk lovbrudd ved å forsøke anleggsstart 17. september
35 1979, var en viktig medvirkende årsak til anleggsstansen (lov om
forhåndstiltredelse). Siden den gang er det skjedd svært mye. FA har forsøkt å
benytte de rolige periodene til å spre informasjon, spre saklige opplysninger om
det store miljøinngrep og den usikre og lille kraftgevinst ved denne utbygging.

Det har vært en urolig og slitsom periode, der trusselen om en ny anleggsstart
40 hele tida har hengt over oss. Jeg minner i den forbindelse om situasjonen og
spenninga som oppsto da Siviltforsvarets biler ble kjørt opp til Finnmark i
oktober 1980. Jeg må også trekke frem Skjønnsrettens behandling og
konklusjon i Altasaken. Flertallet på fire sa at: «Det er vanskelig for flertallet å
godta en slik saksbehandling hos offentlige myndigheter som i denne sak», men
45 likevel kjenner de utbyggingsvedtaket gyldig. På tross av all den dokumentasjon
som er skaffet til veie fra oktober 1979 og som burde tilsi en skrinleggelse av hele
utbyggingen, valgte Regjeringen å sette igang anleggsarbeidet 14. januar 1981.
For å få igang arbeidet satte de også Norges største og dyreste politiaksjon i
scene. Folkeaksjonen måtte igjen gripe til det samme midlet som i 1979, nemlig
50 sittnedaksjon med lenkegjeng i Stilla. Oppmerksomheten om denne delen av
aksjonen har vært så enorm at det ikke er nødvendig å komme nærmere inn på
det her. Jeg vil bare trekke frem ett faktum: At tross i de ulike ytre
omstendigheter var det en slående likhet med -79 i utviklingen av dramaet i
Stilla. For det som stoppet anleggsarbeidet denne gangen også, var FA og
55 samenes sittnedaksjon i Stilla, sultestreiken, sameaksjonens kvinner i Oslo. Men
også denne gangen var det formelle feil fra utbyggernes side, altså lovbrudd, som
var en viktig medvirkende årsak til stansen (Kulturminneloven).

Jeg har så vidt vært inne på den store oppmerksomhet som våre aksjoner har
60 vakt. Denne mediadekning av aksjoner har ført til at FA blir forbundet med
bare aksjoner, og dette er en fundamental feil. Medlemmer av FA og de andre
som har gått til det skritt å sette seg i lenker i Stilla, gjør ikke dette fordi vi synes
at dette er moro, vi gjør det ikke fordi vi liker bråk, eller det å komme i politiets
arkiv, eller bli bøtelagt. Folkeaksjonistene har jo nesten uten unntak rene
65 rulleblad fra før. Vi må enda en gang slå fast at sivil ulydighet er tatt i bruk fordi
alle de andre metodene er brukt, og sjøl om de har avdekket en utrolig slett

saksbehandling, avdekket det dårligst utredede kraftprosjekt i Norge, avdekket at det blir lite eller ingen vinterkraftproduksjon, er dette fra utbyggingens side kun registrert som: Ingen nye momenter.

Det er ofte blitt hevdet at FA og slike aksjoner som vi er blitt symbolet på, er en fare for demokratiet. Disse påstandene er fullstendig gale. En målrettet og tidsbegrenset FA er en styrke for et levende demokrati. Feilen her er at våre myndigheter ikke har forstått å lytte til den kraftige motstand mot deres planer som FA har stått som representant for. Dersom Storting og Regjering i tide hadde forstått de helt klare signaler som her forelå, hadde ikke denne situasjonen oppstått, en situasjon der hundrevis av entusiastiske mennesker stilles for retten og dømmes til uhyrlige bøter og saksomkostninger for sin idealistiske overbevisning og sitt mot til å følge denne overbevisning. Det hevdes også at aksjonistene ikke føler ansvar for det som kommer etter slike demonstrasjoner. Også dette er feil. Aksjonen er blitt startet og ledes fra Alta. Det er jo nettopp fordi vi føler et ansvar for bygda og for de kommende slekter, som har fått oss til å starte denne aksjonen. Dette er viktig å merke seg for de som ut fra forskjellige motiver forsøker å så tvil om FAs hederlighet og om det egentlige formålet med aksjonen. Og merk dere det: Det er ikke noen Guttorm Hansen, Bjartmar Gjerde eller Arvid Johanson, heller ikke Sigmund Larsen, eller andre spisser i NVE som skal bo her i Alta og Masi etter en regulering. Husk dammen. Det er det vi som skal, og våre barn, og barnebarn. Derfor er det vi makter å mobilisere ressurser for å fortsette kampen, for her står det så store verdier på spill at kampen må vinnes. Og i denne kampen føler jeg meg ikke som noen lovbryter. Uansett hva forhenværende justisminister og nåværende politimester måtte mene. Hvis jeg derimot hadde sittet på gjerdet i denne striden eller vært blant dem som gikk inn for utbygging ville jeg hatt dårlig samvittighet og følt meg som en sviker ovenfor kommende slekter.

Når vi så blir stemplet og dømt for det vi gjør skal vi ta det med løftet hode, og vite at de som tramper nye stier, de som forsøker midler som ikke er brukt før, eller som ikke er akseptert, bestandig vil bli stemplet av sin samtid, som ekstremister og det som verre er. Dette vil skje uansett om midlene vi bruker er aldri så fredelige. Og gled dere og vær stolte sammen med meg over at det var fredelige ikkevoldsaksjoner vi gjennomførte både i -79 og i -81, denne linja er styrken vår og jeg er svært glad for at Elveredderne både fra Alta og de tilreisende har gjennomført denne linja helt ut.

Denne fredelige ikkevoldslinja vil vi også følge dersom vi blir tvunget ut i en ny konfrontasjon for å stanse utbygginga. Det er svært mange som har reist spørsmålet. Hva nå? Hvordan skal vi arbeide videre, hva er FAs planer? Vi har allerede sagt klart fra at vi i denne rolige perioden satser maksimalt på informasjon. Dette har vi fulgt opp ved å ansette Per Flatberg som informasjonsleder. Noen nærmere presentasjon av ham i denne forsamling er vel unødvendig. Per Flatberg vil i senere foredrag gå mer inn på hvordan vi kan tenke oss å informere. Men også våre motparter informerer, NVE har nå sammen med de lokale kraftlagene i Nord-Troms og Finnmark lagt opp til en skremselspropaganda for å legge grunnlaget til en ny anleggsstart. Faren de skremmer med er selvfølgelig kraftrasjoneringsspøkelset. Det siste utspillet i denne rekken kommer Generaldirektør Sigmund Larsen med. Og i kraft av sin stilling spår han selvfølgelig landsomfattende krise. Han velger imidlertid å skyve den litt lenger ut i tid, til 1985.

En slik informasjon gjør ikke troverdigheten til NVE eller Finnmark Kraftforsyning større. Direktøren i Finnmark Kraftforsyning Kåre Kummenje er også ute på ville veier i Aftenposten 26. mai, der han påny avslører at han ikke har oppdaget at Finnmark hører med til Reg. 4 i kraftsammenheng. Han har også tidligere uttalt at for å skaffe Finnmark sikker krafttilførsel uten Alta, må det bygges 1000 km. kostbare linjer fra Kobbelv og nordover. Som kraftverksdirektør i Finnmark burde han vite at flaskehalsen på denne strekningen er fra Kvænangen til Alta, en strekning på 60 km. Uttalelser som disse gjør at vi nå må sette et spørsmålstegn ved hans kompetanse som kraftverksdirektør i Finnmark. Også uttalelser som: «Ingen flere inngrep i dette vassdraget», blir stilt i et underlig lys når opplysningene om at Stuorajávri kan brukes som magasin, kom for en dag. Vi skal også være oppmerksom på at NVE aldri sjøl har trukket tilbake planene om Joatka. Inntaket på tunnelen er fremdeles dimensjonert for å kunne ta med Joatka, og NVE vil absolutt bygge anleggsveien på østsida for å ha muligheten åpen for senere utnyttelse av dette vannet. For husk: Et rasert vassdrag er ikke verneverdig. Justisdepartementets oppnevnte eksperter sammen med ledelsen i Vest-Finnmark Politikammer har forsøkt å knekke Elvereddernes innsatsvilje ved å skremme med økonomiske forfølgelser. Bøtene med saksomkostninger som blir ilagt oss viser dette. De har også valgt å kjøre frem i et standrettliggende tempo for å få mest mulig effekt av rettergangen. I sin iver etter å statuere eksempler, eller slå fast at Alta skal ha sin pris, har de også satt seg utover lovens bokstav. Derfor har Høyesterett opphevet dommer som er avsagt i Alta. Her skjer det igjen.

I 1979 ble utbygginga stanset på grunn av lovbrudd. I 1981 ble utbygginga stanset på grunn av lovbrudd, ikke av Elveredderne, men av utbyggerne. Nå har det altså vist seg at også rettergangen mot oss, som blir kalt for ekstremister og
150 terrorister, blir kjent ugyldig fordi iveren for å få oss dømt er blitt så stor at man har hoppet bukk over paragrafene.

Nå mener jeg at Regjeringa og NVE har brent fingrene så mange ganger, at det burde være en selvfølge at de ventet både på Høyesteretts behandling av
155 skjønnsaken og på Samerettsutvalgets innstilling, før noen ny anleggsstart. De har ikke råd til for sin egen troverdighet å komme i konflikt med loven flere ganger. Derfor henstiller jeg innstendig til Regjeringa: Vent på endelig rettslig avklaring! Dersom Regjeringen derimot forsøker med en ny anleggsstart før alle rettslige spørsmål i forbindelse med Alta-Kautokeino-utbyggingen er avklart,
160 ber de om en ny konfrontasjon i Stilla. Og FA vil igjen føle et moralsk ansvar til å lede de nye demonstrasjoner som da vil komme.

Vi arbeider fortsatt for Varig Vern av Alta-Kautokeino-vassdraget. Til slutt vil jeg takke alle som har vært med og jobbet i denne saken. Det er en mengde
165 mennesker som har lagt ned en utrolig mengde arbeide, så det er svært vanskelig å trekke frem noen uten at andre blir glemt. Det er likevel to stykker jeg vil nevne her: Bjørg og Halvard Larsson i Gargia. Du må ha vært i Gargia den verste perioden for å forstå skikkelig hvilken enorm innsats som ble lagt for dagen av disse to. Deres selvfølgelige gjestfrihet som vi må registrere som utrolig, deres ro
170 og fasthet også under de ekstreme forhold som oppsto etter politiraidet mot Gargia, smittet over på alle som kom i kontakt med dem. Det er slike mennesker som gir oss tro på seier til slutt. Som et lite minne med takk fra oss alle i FA vil vi overrekke denne boka som har fått tittelen Altabilder og er utgitt av Pax. Den inneholder en del viktige begivenheter fra denne lange striden.

175

Kilde

180 Dalland, Øystein: Altakrønike - En innfallsport fra og til «Demningen». Karasjok 1994, s.183-188.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/de-kaller-oss-ekstremister>